

Europska unija

RAZVOJ
LJUDSKIH
POTENCIJALA

STRUKTURNI I INVESTICIJSKI
FONDOVI

PROJEKT:
**PROMICANJE ZAPOŠLJIVOSTI MLADE POPULACIJE
NA GEOGRAFSKI IZOLIRANIM/UDALJENIM OTOCIMA**

IPA4.1.5.2.02.01.c07

Ulaganje u budućnost
Projekt sufinancira Europska unija iz
Europskog socijalnog fonda

IZVJEŠTAJ ISTRAŽIVANJA

(2. faza – kvantitativno istraživanje)

PROJEKT:

PROMICANJE ZAPOŠLJIVOSTI MLADE POPULACIJE NA GEOGRAFSKI IZOLIRANIM/UDALJENIM OTOCIMA

izvještaj pripremila:

dr.sc. Valerija Barada

uz suradnju:

Nenad Vakanjac

Nositelj projekta:

DEŠA – Dubrovnik

Projektni partneri:

SVIMA – udruga za razvoj
organizacija civilnog društva i
civilnih inicijativa

Udruga za održivi razvoj otoka
Rave

Obrtničko učilište

Elektrotrojarska škola Varaždin

EU provedbeno tijelo razine 1:

Ured za udruge RH

Vlada Republike Hrvatske
Ured za udruge

EU provedbeno tijelo razine 2:

Nacionalna zaklada za razvoj
civilnoga društva

Sadržaj ovog dokumenta isključiva je odgovornost udruge DEŠA – Dubrovnik i projektnih partnera.

Sadržaj

1. Provedba i metodologija istraživanja	3
2. Socio-demografske karakteristike uzorka	4
3. Rezultati istraživanja.....	10
3.1. Zaposlenost mladih na otocima	11
3.2. Kvaliteta i zadovoljstvo životom na otoku.....	15
3.2.1. Kvaliteta i zadovoljstvo životom na Korčuli, Mljetu i Visu.....	29
3.2.2. Planovi za budućnost.....	31
4. Umjesto zaključka: sažetak rezultata	34

1. Provedba i metodologija istraživanja

U drugom dijelu istraživačkih aktivnosti u sklopu projekta „Promicanje zapošljivosti mlade populacije na geografski izoliranim / udaljenim otocima“ provedeno je kvantitativno istraživanje kojim se pokušalo upotpuniti razumijevanje fenomena života mladih na dalmatinskim otocima. Nakon provedbe intervjua i fokusnih grupa, odnosno kvalitativnog dijela istraživanja, pripremljeni su mjerni instrumenti za upitnik koji je proveden metodom ankete¹. Kvantitativnim dijelom istraživanja zahvaćeno je više otoka, jer provedba nije bila ograničena samo na mlade na Visu, Mljetu, Korčuli i Ravi, nego se pokušalo zahvatiti širu populaciju mladih na otocima sve četiri dalmatinske županije (Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska županija).

Predmet ovog izvještaja jesu rezultati upravo tog, kvantitativnog dijela istraživanja. Izvještaj je organiziran tako da nakon opisa metodologije i karakteristika uzorka, donosi prikaz stavova mladih otočana o njihovoj zapošljivosti, ali i kvaliteti života na otocima. Naime, kvaliteta života se pokazuje kao presudna u planiranju osobne i radne budućnosti mladih koja direktno pretpostavlja odlazak ili ostanak na otoku. Zapošljivost mladih se pokazuje kao obuhvatan i strukturni fenomen koji nikako ne može biti rješavan na osobnoj razini, pa čak ni na neposrednoj lokalnoj. Za održivost te socijalnu i ekonomsku aktivnost otoka potrebne su cjelovitije mjere, koje bi valjalo provoditi na neposrednoj razini iskustva života kako mladih, tako i šire populacije na otoku.

Upitnik je postavljen na on-line platformu docs.google.com 16. rujna 2014. godine i bio je dostupan do 13. listopada 2014. godine. S obzirom da je ciljana populacija mladih raspršena po raznim otocima, jedini način provedbe ovakvog istraživanja jest upravo putem on-line servisa. Takvo provođenje minimizira troškove, ali i omogućava pristup skupinama koje inače ne bi mogle sudjelovati u istraživanju. Premda ovakva istraživanja pretpostavljaju da ispitanici imaju i resurse i kompetencije da ispune upitnik, pa isključuje one s manjim ekonomskim i kulturnim kapitalom, ipak predstavljaju prednost i jedinu mogućnost za dolaženje do raspršenih i teško dostupnih ispitanika. Vremenski okvir od gotovo mjesec dana za provedbu se pokazao optimalnim, jer je većina ispitanika ispunila upitnik u prvim tjednima otvorenosti platforme. U zadnjem tjednu provedbe, dohvat i ispunjavanje upitnika se saturiralo. U diseminaciji upitnika prvenstveno je korištena socijalna mreža Facebook, gdje se na specijaliziranim otočkim stranicama postavljao poziv na ispunjavanje upitnika. Poziv je stajao i na samoj stranici projekta, zatim na stranicama udruge Deša i drugih suradnih udruga, te nizu drugih stranica i portala (npr. www.braconline.hr, mojtokvis, Otočki sabor i sl.). Uz ove službene kanale, istraživački i projektni tim je kontaktima s osobama s otoka animirao ispitanike na sudjelovanje.

¹ U izradi instrumenata i obradi podataka, konzultirani su sociolozi dr. sc. Sven Marčelić i dr. sc. Željka Zdravković, koji se bave temom otoka i kvantitativne metodologije, a kako bi se osigurala dodatna kvaliteta instrumenata i njihove kasnije obrade.

Ispunjavanje ankete je bilo anonimno, jer ni na koji način nisu praćene računalne IP adrese ispitanika koji su upitnik ispunjavali samostalno. Ovaj način svojevrzne lančane snježne grupe u uzorkovanju je tipičan za provedbu on-line istraživanja. Naravno, na ovaj se način dolazi do prigodnog uzorka, pa zaključivanje o rezultatima treba tako i omjeriti. Anketni upitnik je sadržavao 40 pitanja za koje je trebalo 15 do 20 minuta vremena za ispunjavanje. Pitanja su se, uz socio-demografske karakteristike, odnosila na stavove o kvaliteti života na otocima te radnom statusu i planovima oko zapošljavanja i života na otoku. Za obradu podataka su korišteni programi Excell i SPSS, a učinjene su univarijatne i bivarijatne statističke analize.

Upitnik je oglašavan sljedećim tekstom:

Istraživanje o zapošljivosti mladih na dalmatinskim otocima

U tijeku je provođenje istraživanja o zapošljivosti i kvaliteti života mladih na dalmatinskim otocima, u sklopu projekta "Promicanje zapošljivosti mlade populacije na geografski izoliranim / udaljenim otocima" koji provodi udruga DEŠA iz Dubrovnika, s ciljem osnaživanja kapaciteta udruga za zagovaranje javnih politika usmjerenih na mlade.

Namjera istraživanja je utvrditi kako mladi od 16 do 35 godina žive na dalmatinskim otocima, gdje rade ili bi željeli raditi te kakvi su im planovi za budućnost.

Vrijeme potrebno za ispunjavanje je oko 15 minuta. Upitnik će biti dostupan do ponedjeljka, 13. 10. 2014. godine.

Upitnik se nalazi na sljedećoj poveznici:<https://docs.google.com/forms/d/1pjK9jzatRKxhctbzH1DiuG2WfE-ayTomZZ117WF8pRc/viewform?c=0&w=1>

Ako se nalazite u istraživanoj skupini mladih od 16 do 35 godina i s otoka ste ili živite na otoku, molimo Vas da pridonese ovom istraživanju i cjelokupnom projektu te ispunite upitnik!

Unaprijed zahvaljujemo!

Istraživački tim udruge DEŠA

2. Socio-demografske karakteristike uzorka

Uobičajena definicija mladih zahvaća generaciju od 18 do 30 godina, međutim kako su otoci pogođeni trajnom depopulacijom, u ovo su istraživanje uključene osobe od 16 do 35 godina starosti. Na dalmatinskim otocima na kojima je provedeno istraživanje, u dobi od 16 do 35 godina, ima 13 767 ljudi od ukupno 62 320 stanovnika² (Marcelić, 2014). Kako je upitnik valjano ispunilo 293 ispitanika, može se ustanoviti da je istraživanje zahvatilo preko 2% ciljane populacije, što predstavlja statistički relevantan broj. No, kako se radi o prigodnom, a ne reprezentativnom uzorku³, zaključivanje valja tomu prilagoditi na uzorak koji je zahvaćen, a ne na populaciju. Rezultati se mogu koristiti kao indikator, ilustracija i smjernica, a ne kao nalazi za populaciju.

² Prema Sven Marcelić (2014) Radni materijal.

³ Postizanje reprezentativnog uzorka za ovako raspršene populacije bi bilo iznimno skupo, jer bi iziskivalo posjete svakom od otoka, što u ovom projektu nije bilo moguće.

Ukupan broj ispitanika koji su pristupili ispunjavanju ankete je 325, no od tog broja ih je 32 označilo da ne žive na otoku, pa su automatski bili isključivani iz daljnjeg ispunjavanja. Od preostalog broja 77 ispitanika je označilo da na otoku žive povremeno, a 216 da tamo žive stalno. Iz analize su dalje isključeni oni ispitanici koji žive na otocima koji su spojeni s kopnom (tzv. pseudo-otoci ili poluotoci). Tako su izuzeti po jedan ispitanik s Čiova, dva s Murtera, dva s Paga i dva s Pelješca. Tako se došlo do broja od 212 ispitanika koji stalno žive na otocima i analiza je rađena upravo na tom broju. Iz donje se tablice može vidjeti s kojih su sve otoka ispitanici.

Otok na kojem živite?		
	F	%
Brač	28	13,21
Dugi otok	6	2,83
Hvar	11	5,19
Iž	4	1,89
Korčula	44	20,75
Lastovo	6	2,83
Mljet	18	8,49
Olib	3	1,42
Pašman	5	2,36
Prvić	4	1,89
Rava	1	,47
Silba	2	,94
Šipan	5	2,36
Šolta	9	4,25
Ugljan	10	4,72
Vis	56	26,42
Ukupno	212	100,00

Iz tablice se može vidjeti da je istraživanjem zahvaćeno 16 otoka, od čega 7 iz Zadarske županije, 1 iz Šibensko-kninske, 4 iz Splitsko-dalmatinske županije i 4 iz Dubrovačko-neretvanske. Najzastupljeniji su redom otoci Vis, Korčula i Brač, što dijelom svjedoči o veličini i naseljenosti otoka, a dijelom o načinu uzorkovanja. Kako su portali i Facebook stranice s otoka Visa prilično aktivne, tako su i mladi s tog otoka zastupljeniji. Također se može primijetiti značajna zastupljenost otoka Korčule i Mljeta, koji su uže područje djelovanja udruge Deša. No, uz sva ograničenja uzorka, rezultati istraživanja ukazuju na trendove života mladih na dalmatinskim otocima.

Kada se ispitanici razluče po dobi, vidi se da je prosječna dob ispitanika 26,43 godine ($M=26,43$, raspon od 16 do 35 godina). Detaljniji pregled se nalazi u sljedećoj tablici.

Koliko godina imate?		
	F	%
16	7	3,30
17	3	1,42
18	9	4,25
19	6	2,83
20	6	2,83
21	11	5,19
22	7	3,30
23	16	7,55
24	10	4,72
25	12	5,66
26	10	4,72
27	19	8,96
28	19	8,96
29	17	8,02
30	13	6,13
31	2	,94
32	15	7,08
33	9	4,25
34	11	5,19
35	10	4,72
Uku	212	100,00
pno		

Najviše je ispitanika grupirano u dobi od 23 do 32 godine, njih 133 ili gotovo dvije trećine. Jedna četvrtina ispitanika je u dobi od 16 do 22, a 15% ih je u dobi od 33 do 35. Stoga se može ustvrditi da je najveći broj ispitanika upravo u dobi kada se u svom životnom ciklusu susreću s problemom zapošljavanja.

U uzorku su žene ponešto nadzastupljene, jer ih ima 60,80%, dok je muškaraca 39,20%.

Spol		
	F	%
Muški	83	39,20
Ženski	129	60,80
Ukupno	212	100,0

Iako su u obradu podataka uzeti u obzir oni ispitanici koji su naveli da stalno žive na otoku, zanimljivo je vidjeti njihove životne obrasce. Preko 40% ispitanika je veći dio života proveo na

otoku, ali su se školovali na kopnu, dok ih se gotovo jednak broj nije školovao na kopnu, što sugerira da su ostali na srednjoškolskoj razini obrazovanja. Zanimljivo je primijetiti da se 15,57% ispitanika doselilo na otok. Detaljni podaci su:

Jeste li većinu svog života proveli na otoku?		
	F	%
Jesam, ali sam duže vrijeme radio na kopnu/još uvijek radim na kopnu	4	1,89
Jesam, ali sam se školovao na kopnu/ili još se školujem na kopnu	88	41,51
Jesam, uglavnom živim na otoku	81	38,21
Nisam, doselio sam na otok	33	15,57
Nisam, na otok dolazim samo preko ljeta i praznika	2	,94
Nisam, na otok dolazim vikendom tijekom cijele godine	1	,47
Ostalo	3	1,42
Ukupno	212	100,00

Dakle, 79,21 ispitanika je trajno vezano za otok, iako se dio njih školovao na kopnu. Zanimljivo je primijetiti da se troje ispitanika na ovom pitanju izjasnilo da povremeno dolaze na otok bilo vikendom, bilo preko ljeta, dok su na eliminacijskom pitanju odgovorili da žive trajno na otoku. 4 ispitanika je duže radilo ili radi na kopnu. Čini se da je povezanost s otokom snažna do te mjere da, iako se ne živi na otoku, to predstavlja kao dominantno mjesto boravka.

Većina ispitanika živi s roditeljima (51,89%), dok ih preostali značajni dio živi u s ili bračnim ili kohabitacijskim partnerima (24,53% i 11,79%). Samo se 10 ispitanika izjasnilo da žive sami.

S kim živite kada ste na otoku?		
	F	%
Ostalo	5	2,36
S cimerom	1	,47
S momkom / curom	25	11,79
S rodbinom	9	4,25
S roditeljima	110	51,89
Sa suprugom	52	24,53
Sam	10	4,72
Ukupno	212	100,00

Uzorak mladih koji je zahvaćen istraživanjem ukazuje da je većina ispitanika neudana ili neoženjena. Oko četvrtine ih je u braku, a još nekolicina ih je u nekom obliku veze, što čini ukupno oko trećine ispitanika koji imaju partnere. No, iako trećina ispitanika imaju partnere, preko dvije trećine ih nema djecu. Točno 68,9% ispitanika nema djecu, dok ih 31,1% ima.

Bračni status	F	%
izvanbračna zajednica	4	1,9
maloljetna, nisam u vezi	1	,5
neudana/neoženjen	137	64,6
razveden/a	3	1,4
slobodna	1	,5
u vezi	5	2,3
udana/oženjen	57	26,9
zaručen/a	4	1,9
Ukupno	212	100,0

Imate li djece?		
	F	%
Da	66	31,1
Ne	146	68,9
Ukupno	212	100,0

Na pitanje žive li u vlastitoj kući ili stanu na otoku, 67% ispitanika odgovara potvrdno, a 33% negativno. S obzirom da ih većina živi s roditeljima, što je razvidno iz prethodne tablice, može se zaključiti kako mladi otočani vlasništvo vide obiteljski, a ne individualno, jer smatraju da žive u vlastitoj nekretnini i kada žive s roditeljima.

Živate li u vlastitoj kući/stanu na otoku?		
	F	%
Da	142	67,0
Ne	70	33,0
Ukupno	212	100,0

Mladi otočani najčešće žive u četveročlanim kućanstvima (36,32%). Zatim slijede tročlana (23,11%) i peteročlana kućanstva (15,57%). Dvočlanih kućanstava ima 11,32%, dok ih u istraživačkom uzorku ima 5,66% šesteročlanih.

Koliko ukupno osoba (uključujući Vas) živi u Vašem kućanstvu na otoku?		
	F	%
1	10	4,72
2	24	11,32

3	49	23,11
4	77	36,32
5	33	15,57
6	12	5,66
no	7	3,30
Ukupno	212	100,00

Ekonomski status kućanstava u kojima žive procjenjuju relativno dobrim. Naime, 56,60% ispitanika ga procjenjuje srednjom ocjenom, a 24,06% ga procjenjuje nešto višim. Tek 15,56% ispitanika procjenjuje ekonomski status svog kućanstva niskim ili jako niskim.

Kako procjenjujete ekonomski status svog kućanstva?

	F	%
jako nizak	8	3,77
2	25	11,79
3	120	56,60
4	51	24,06
jako visok	7	3,30
no	1	,47
Ukupno	212	100,00

(Prosječna vrijednost $M=3,11$, $SD=0,79$)

Jedna od važnijih socio-demografskih karakteristika jest i razina obrazovanja. Ispitanici koji su sudjelovali u istraživanju uglavnom su završili sa školovanjem (64,62%), do ih je oko petine na studiju preddiplomske i diplomske razine. Njih 30 ide u srednju školu, dok ih je četvero na doktoratu.

Na kojoj razini se trenutno obrazujete?

	F	%
Ne idem u školu/ne studiram	137	64,62
Srednja škola	30	14,15
Preddiplomski studij	19	8,96
Diplomski studij	22	10,38
Doktorat	4	1,89
Ukupno	212	100,00

Gornje podatke valja povezati s onima o najvišem stupnju obrazovanja koji su postigli. Oko trećine ispitanika ima četverogodišnju strukovnu školu, a manje od desetine gimnaziju. Preko trećine ispitanika ili ima fakultet ili se školuje na visokoškolskoj razini. Nešto ispod 15% ispitanika ima trogodišnju srednju školu.

Koji je najveći stupanj obrazovanja koji ste postigli?		
	F	%
Četverogodišnja strukovna škola	60	28,3
Diplomski (MA) studij	29	13,7
Fakultet prije „Bolonje“	29	13,7
Gimnazija	20	9,4
Magisterij znanosti (prije „Bolonje“)	4	1,9
Potpuna osnovna škola	11	5,2
Preddiplomski (prvostupnički, BA) studij	16	7,5
Trogodišnja srednja škola	31	14,6
Viša škola	12	5,7
Ukupno	212	100,0

Iz prikazanih se podataka može ustvrditi da je većina mladih na otocima koji su sudjelovali u istraživanju postigla srednjoškolsko obrazovanje, no zamjetna je i oko petina ispitanika koji se dalje školuju na fakultetima i tako pomiču razinu obrazovanosti na otocima. Gotovo svi ispitanici na otocima imaju internetsku vezu u kući (91,0%), dok ih samo 9% nema, što svjedoči i o računalnoj pismenosti, ali i infrastrukturnoj pokrivenosti kućanstava u kojima mladi na otocima žive.

3. Rezultati istraživanja

Instrumenti koji su bili uključeni u upitnik mogu se grupirati na sljedeći način: oni koji ispituju oblike rada i mogućnosti zaposlenja na otocima, te oni koji ispituju zadovoljstvo kvalitetom života na otocima. Prva skupina obuhvaća pitanja o zaposlenosti mladih na otocima, te vrsti trenutnog kao i željenog zaposlenja. Uz to upitnik sadrži pitanja o procjeni skorog pronalaska posla, dostatnosti prihoda kućanstva u kojemu žive te stavove o elementima koji su važni za pronalaženje posla. Kvaliteta života je ispitivana kroz zadovoljstvo raznolikim elementima života na otoku, kako materijalnim, tako i međuljudskim. Mlade se također pitalo namjeravaju li otići s otoka te imaju li konkretne planove za odlazak. Rezultati su prikazani kroz frekvencije i postotke na relevantnim česticama odgovora.

3.1. Zaposlenost mladih na otocima

Na pitanje jesu li trenutno zaposleni, 38,21% ispitanika odgovara da jesu i to na puno radno vrijeme. Oko četvrtine ispitanika radi samo tijekom sezone, dok ih je desetina ili samozaposlena ili radi preko student-servisa. Oko četvrtine ispitanika ne radi (19,34%), dok ih manji broj radi u nekim fleksibilnim oblicima rada (skraćeno radno vrijeme, pripravništvo ili kao neprijavljeni radnici). Detaljan prikaz zaposlenosti ispitanika na otocima slijedi u donjoj tablici.

Jeste li trenutno zaposleni?		
	F	%
Da, na puno radno vrijeme	81	38,21
Radim samo tijekom sezone	49	23,11
Ne radim i nisam prijavljen na Zavodu za zapošljavanje	18	8,49
Ne radim, prijavljen sam na Zavodu za zapošljavanje, ali ne primam naknadu	18	8,49
Samozaposlen sam	13	6,13
Preko student servisa	9	4,25
Da, skraćeno radno vrijeme	8	3,77
Radim „na crno“	6	2,83
Da, kao pripravnik	5	2,36
Ne radim, prijavljen sam na Zavodu za zapošljavanje i primam naknadu	5	2,36
Ukupno	212	100,00

Od onih ispitanika koji su zaposleni na bilo koji način, a takvih je u uzorku 161, velika većina ih radi na otoku, dok samo ukupno 5 ispitanika radi na kopnu.

Ako ste zaposleni, gdje radite?		
	F	%
Na otoku	156	73,58
Nisam zaposlen	51	24,06
Na kopnu	5	2,36
Ukupno	212	100,00

One ispitanike koji nisu zaposleni (njih ukupno 51) se pitalo da procjene brzinu pronalaska posla kako na otoku, tako i na kopnu. Preko polovice nezaposlenih mladih otočana ne vjeruje da će naći posao na otoku, dok ih trećina smatra da će naći posao tek nakon nekog vremena.

Vjerujete li da ćete brzo naći posao na otoku?		
	F	%
Ne, ne vjerujem da ću naći posao	29	56,90
Da, vjerujem da ću nakon nekog vremena naći posao	15	29,40
Ne znam	5	9,80
Da, vjerujem da ću ubrzo naći posao	2	3,90
Ukupno	51	100,0

Kada ih se pita vjeruju li da će brzo naći posao na kopnu, rezultati se ponešto mijenjaju. Naime, polovica ih smatra da hoće naći posao nakon nekog vremena, dok ih tek oko desetina smatra da ili neće uopće naći posao ili da će ga naći brzo. Polovi pesimizma i optimizma mladih otočana su različiti oko pronalaska posla na kopnu ili na otoku. Kako se vidi iz podataka, polovica nezaposlenih ispitanika smatra da neće naći posao na otoku, dok ih također upravo polovica smatra da će naći posao na kopnu.

Vjerujete li da ćete brzo naći posao na kopnu?		
	F	%
Da, vjerujem da ću nakon nekog vremena naći posao	26	51,00
Ne znam	12	23,50
Ne, ne vjerujem da ću naći posao	7	13,70
Da, vjerujem da ću ubrzo naći posao	6	11,80
Ukupno	51	100,0

Oko polovice zaposlenih ispitanika smatra da je plaća koju dobivaju uglavnom ili u potpunosti nedovoljna za njihove potrebe. Preostala polovica ih kaže da je ili uglavnom ili u potpunosti dovoljna.

Je li plaća koju dobivate na Vašem poslu dovoljna za život i Vaše potrebe?		
	F	%
Uglavnom dovoljna	61	37,89
Uglavnom nedovoljna	47	29,19
U potpunosti nedovoljna	33	20,50
U potpunosti dovoljna	20	12,42
Ukupno	161	100,00

Zanimljivo je primijetiti da kada se sve ispitanike pita je li novac kojim raspolaže njihovo cijelo kućanstvo dostatan za njegov život i potrebe, ispitanici u većoj mjeri smatraju da je uglavnom ili u potpunosti dovoljan. Tek nešto više od trećine ispitanika smatra da je uglavnom ili u potpunosti nedovoljan. Za usporedbu, to smatra oko polovice ispitanika kada ih se pita da procjene svoje vlastite prihode od plaće, što sugerira na zaključak kako je za pokrivanje potreba otočkih kućanstva potrebno više izvora prihoda i da su plaće koje mladi prihoduju nedostatne. No, valja i primijetiti da čak trećina ispitanika i dalje smatra da su cjelokupna primanja kućanstva nedostatna. S obzirom da polovica ispitanika smatra da je ekonomski status njihove obitelji prosječan, može se pretpostaviti da su životne prilike na otocima relativno nepovoljne. Nedostatni prihodi se mogu činiti prosječnima, ako je i ostatak lokalne zajednice u sličnim ekonomskim uvjetima. Doduše, kako raniji podaci pokazuju, petina ispitanika smatra da im je ekonomski status visok.

Je li novac kojim raspolaže cijelo Vaše kućanstvo dovoljno za njegov život i potrebe?		
	F	%
Uglavnom dovoljan	111	52,36
Uglavnom nedovoljan	53	25,00
U potpunosti dovoljan	27	12,74
U potpunosti nedovoljan	21	9,91
Ukupno	212	100,00

Oni ispitanici koji jesu zaposleni, uglavnom rade u struci u užem smislu ili na neki približan način. Međutim, 39,75% ispitanika pokazuje kako ne rade u struci, odnosno nisu ni približno u poslu za koje su se školovali.

Radite li „u struci“ tj. u zanimanju za koje ste se školovali ili za koje se školujete?		
	F	%
Ne, ne radim „u struci“	64	39,75
Da, radim „u struci“	59	36,65
Da, na neki način	38	23,60
Ukupno	161	100,00

Kada se prethodni podaci sagledaju u kontekstu s onima iz sljedeće tablice, može se vidjeti da stanoviti broj ljudi kako u privatnom tako i u javnom i državnom sektoru ne rade na poslovima za koje su se školovali. Naime, preko 40% ispitanika radi u privatnom sektoru kod drugog vlasnika, dok oko trećine radi u javnom ili državnom sektoru. Nešto više od desetine

ispitanika radi u vlastitom ili obiteljskom radnom mjestu. Ostale oblike zaposlenja su ispitanici mogli sami dopisati, što se vidi iz donje tablice.

U kojem od sljedećih sektora radite?		
	F	%
U privatnom sektoru (kod drugog vlasnika)	70	43,48
U javnom i državnom sektoru	54	33,54
U privatnom sektoru (vlastito ili obiteljsko vlasništvo)	21	13,04
U nevladinim organizacijama	6	3,73
D.o.o.	1	0,62
Lokalna akcijska grupa (LAG) + vlastiti posao-mala proizvodnja	1	0,62
Marikultura	1	0,62
Poljoprivredno-turistička zadruga	1	0,62
Trgovina	1	0,62
U međunarodnim organizacijama	1	0,62
Ostalo	4	2,48
Ukupno	161	100,00

Kada se ispitanike pitalo u kojem bi sektoru željeli raditi, pokazalo se da bi vlastiti posao htjelo imati 40,09% ispitanika, dok bi ih nešto više od trećine nastavilo raditi u javnom i državnom sektoru. Dakle, u izražavanju vlastitih preferencija, pokazuje se da bi mladi otočani, ispitanici u ovom istraživanju, radije bili samozaposleni, nego radili za drugog privatnog poslodavca, što je upravo dominantan način njihova zaposlenja. U popisu željenih poslodavaca raste i broj onih koji bi radili kako u međunarodnim, tako i u nevladinim organizacijama (ukupno 13,21% bi ih željelo tako raditi, naspram 4,35% koji ih trenutno tako radi).

U kojem od sljedećih sektora biste željeli raditi?		
	F	%
U privatnom sektoru (vlastito ili obiteljsko vlasništvo)	85	40,09
U javnom i državnom sektoru	76	35,85
U privatnom sektoru (kod drugog vlasnika)	20	9,43
U međunarodnim organizacijama	17	8,02
U nevladinim organizacijama	11	5,19
Poljoprivredno-turističkoj zadruzi	1	,47
Pomorskom sektoru	1	,47
Svejedno mi je	1	,47
Ukupno	212	100,00

Kao završno pitanje koje zaokružuje situaciju i stavove oko zaposlenosti mladih na otocima, pokušalo se utvrditi što ispitanici misle da je presudan element u traženju posla na otoku. Bilo je dopušteno odabrati dva najvažnija faktora, tako da su donji rezultati rangirani prema broju odabira.

Što smatrate najvažnijim F za nalaženje posla na otoku? Odaberite dva najvažnija faktora. Rangirani izbori	
Obiteljske i prijateljske veze	143
Političke veze	103
Sreća	52
Upornost	51
Stručnost	43
Razina obrazovanja	31
Ostalo	1

Kao najvažniji faktor za pronalaženje posla na otoku mladi vide obiteljske i prijateljske veze. Nakon toga slijede političke veze, tako da bi se dalo zaključiti da je ključan element za posao dobra obiteljska ili politička umreženost koja se može iskoristiti pri zapošljavanju. Upola manji rezultat imaju *sreća* i *upornost* kao faktori nalaženja posla. Najniže su rangirani stručnost i razina obrazovanja. Dakle, mladi otočki ispitanici ne smatraju da se posao na otoku može dobiti temeljem kvalitetne educiranosti za posao, nego neformalnim odnosima u društvenom i političkom kontekstu otoka.

3.2. Kvaliteta i zadovoljstvo životom na otoku

Kvalitetom se života kao koncept koristi u psihologiji, u medicini, marketinškim pristupima istraživanja tržišta ili pak u istraživanjima javnog zdravstva i politika. U sociologiji, na koje se ovo istraživanje naslanja, kvaliteta života podrazumijeva stavove o elementima svakodnevnog življenja koji čine iskustvo života u nekom kontekstu. Od početnih općih pitanja o zadovoljstvu životom na otoku, ispitanike se traži da odgovore koliko su zadovoljni npr. prometnom povezanošću ili mogućnošću kvalitetnog ispunjavanja slobodnog vremena. S obzirom da je na otocima prisutan trajan trend depopulacije, mlade otočane se pitalo planiraju li otići s otoka. Rezultati su prikazani za sve ispitanike sa svih otoka koji su odgovorili da žive na otoku, a dodatno su prikazani podaci za otoke Vis, Korčulu i Mljet, jer su u fokusu ovog projekta. Rava, kao četvrti otok koji sudjeluje u projektu je zastupljena samo s jednim ispitanikom, pa njeni podaci nisu zasebno prikazivani.

Početno pitanje u razmatranju kvalitete i zadovoljstva životom na otoku ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju može se ilustrirati odgovorima na pitanje usporedbe života mladih ljudi na otoku u odnosu na prosječnu kvalitetu života mladih ljudi u ostalim dijelovima Hrvatske. Polovica ispitanika smatra da je život mladih na otoku lošiji nego život mladih u drugim dijelovima Hrvatske. 15,57% ih smatra da je isti, a 17,92% pak da je bolji.

Usporedite kvalitetu života mladih ljudi na otoku u odnosu na prosječnu kvalitetu života mladih ljudi u ostalim dijelovima Hrvatske i procijenite je li život na otoku:

	F	%
bolji nego u ostatku Hrvatske	38	17,92
isti kao u ostatku Hrvatske	33	15,57
lošiji nego u ostatku Hrvatske	110	51,89
ne mogu procijeniti	31	14,62
Ukupno	212	100,00

Mladi otočani koji su sudjelovali u istraživanju su uglavnom donekle zadovoljni životom na otoku. Polovica ispitanika se odlučuje upravo za taj odgovor, dok ih se dodatna trećina odlučuje za odgovore zadovoljan i jako zadovoljan. Ukupno 18,4% ispitanika je nezadovoljno ili jako nezadovoljno životom na otoku.

Koliko ste općenito zadovoljni životom na otoku?

	F	%
jako nezadovoljan	18	8,49
nezadovoljan	21	9,91
donekle zadovoljan	104	49,06
zadovoljan	47	22,17
jako zadovoljan	19	8,96
ne znam	3	1,42
Ukupno	212	100,00

(Ispitanici su donekle zadovoljni životom na otoku, $M=3,13$, $SD=1,01$).

Rezultati se donekle mijenjaju kada se ispitanicima postavi isto pitanje, ali s koncentracijom na ljetne mjesecе. Tijekom ljeta zadovoljstvo životom na otocima raste. Naime, 86,8% ispitanika se odlučuje za donekle zadovoljan do jako zadovoljan. Oko trećine ispitanika se izjašnjava da su donekle zadovoljni životom na otoku tijekom ljeta, u usporedbi s polovicom ispitanika koji su općenito donekle zadovoljni životom na otoku. 41,51% ih je zadovoljno, a

16,04% ih je jako zadovoljno. Prosječni rezultat je 3,58 što znači da su ispitanici zadovoljni životom na otoku tijekom ljeta, dok su u preostalim mjesecima donekle zadovoljni.

Koliko ste općenito zadovoljni životom na otoku tijekom ljeta?

	F	%
jako nezadovoljan	6	2,83
nezadovoljan	22	10,38
donekle zadovoljan	62	29,25
zadovoljan	88	41,51
jako zadovoljan	34	16,04
Ukupno	212	100,00

(Ispitanici su zadovoljni životom na otoku tijekom ljeta, $M=3,58$, $sd=0,97$)

Kada se pažnja usmjeri na otoke koji su sudjelovali u projektu, može se vidjeti da je trend isti: ispitanici su donekle zadovoljni životom na otoku općenito, a više su zadovoljni životom tijekom ljetnih mjeseci. Zanimljivo je primijetiti da prosječna vrijednost medijana za zadovoljstvo životom na otoku općenito iznosi 3, dok je ta vrijednost za ljetne mjesecce narasla na 4. I ljeti i zimi su najzadovoljniji Višani, pa Mljećani i onda Korčulani .

	Korčula			Mljet			Vis		
	N	M	C	N	M	C	N	M	C
Koliko ste općenito zadovoljni životom na otoku?	43	2,98	3,00	18	3,17	3,00	55	3,24	3,00
Koliko ste općenito zadovoljni životom na otoku tijekom ljeta?	44	3,59	4,00	18	3,67	4,00	56	3,70	4,00

(M – aritmetička sredina, C – medijan, N – broj ispitanika)

Sljedeći se rezultati odnose na instrument kojim se ispituje zadovoljstvo raznim elementima života na otoku od obiteljskih i prijateljskih odnosa, preko internetskih priključaka, do zadovoljstva lokalnom politikom i političarima. Prvo su prikazane prosječne vrijednosti, a nakon toga frekvencije za svaku česticu zasebno.

Prosječne vrijednosti na česticama zadovoljstva kvalitetom života na otoku pokazuju da su ispitanici najzadovoljniji obiteljskim odnosima (prosječna vrijednost na skali od 1 do 5 je 4,08). Zatim slijedi zadovoljstvo odnosima s prijateljima, uvjetima stanovanja te mogućnošću samostalnog donošenja odluka. U prosječnoj vrijednosti 3 jest zadovoljstvo mjestom u kojem

žive, načinom provođenja slobodnog vremena, dostupnošću brodskih / trajektnih pristaništa, zadovoljstvo kvalitetom škola, zatim internetskim priključkom i brzinom interneta i financijskom situacijom, te prilikama za kreativnost i slobodu. U istom je rasponu i zadovoljstvo učestalošću brodskih / trajektnih linija, Sudjelovanjem u udrugama i javnim djelovanjem u zajednici, zatim izlascima, zabavama, druženjima, te kvalitetom cesta na otoku. Na granici prosječne vrijednosti 3 jest zadovoljstvo dostupnošću usluga potrebnih za svakodnevni život. Prosječnom vrijednošću 2 označeno je zadovoljstvo kvalitetom zdravstvene skrbi, kulturnim sadržajima, kvalitetom javnog prometa na otocima, te mogućnošću učenja novih stvari i usvajanjem novih znanja. U toj je vrijednosti i zadovoljstvo ponudom dodatnih i izvanškolskih aktivnosti za djecu i mlade. Mladi otočani su najnezadovoljniji mogućnošću zaposlenja i lokalnom upravom i lokalnim političarima. Prosječne vrijednosti od 2,1 i 1,89 su daleko od vrijednosti 4,08 zadovoljstva obiteljskim odnosima.

Prosječne vrijednosti na česticama zadovoljstva kvalitetom života na otoku	M	C	SD	Raspon
Obiteljskim odnosima	4,08	4	1,063	1 - 5
Odnosom s prijateljima	3,84	4	1,165	1 - 5
Uvjetima stanovanja	3,51	4	1,186	1 - 5
Mogućnošću samostalnog donošenja odluka	3,43	4	1,247	1 - 5
Mjestom u kojem živite	3,28	3	1,182	1 - 5
Načinom provođenja slobodnog vremena	3,23	3	1,196	1 - 5
Dostupnošću brodskih/trajektnih pristaništa	2,96	3	1,25	1 - 5
Kvalitetom škola	2,89	3	1,279	1 - 5
Internetskim priključkom i brzinom interneta	2,88	3	1,288	1 - 5
Financijskom situacijom	2,85	3	1,191	1 - 5
Prilikama za kreativnost i slobodu	2,76	3	1,311	1 - 5
Učestalošću brodskih/trajektnih linija	2,74	3	1,275	1 - 5
Sudjelovanjem u udrugama i javnim djelovanjem u zajednici	2,67	3	1,163	1 - 5
Izlascima, zabavama, druženjima	2,66	3	1,164	1 - 5
Kvalitetom cesta na otoku	2,61	3	1,201	1 - 5
Dostupnosti usluga potrebnih za svakodnevni život (trgovine, servisi i sl...)	2,54	2,5	1,157	1 - 5
Kvalitetom zdravstvene skrbi	2,45	2	1,165	1 - 5
Kulturnim sadržajem	2,37	2	1,203	1 - 5
Kvalitetom javnog prometa (prometna povezanost naselja na otoku)	2,29	2	1,151	1 - 5

Mogućnošću učenja novih stvari, usvajanjem novih znanja	2,27	2	1,14	1 - 5
Ponudom dodatnih i izvanškolskih aktivnosti za djecu i mlade	2,17	2	1,192	1 - 5
Mogućnošću zaposlenja	2,1	2	1,15	1 - 5
Lokalnom upravom i lokalnim političarima	1,89	2	1,087	1 - 5

(M – aritmetička sredina, C – medijan, SD – standardna devijacija, Raspon – raspon rezultata)

Kako bi se dobila cjelovita slika zadovoljstva mladih životom na otocima, potrebno je pogledati ne samo prosječne vrijednosti na svakoj čestici, nego i pojedinačne frekvencije odgovora na zasebnim česticama zadovoljstva životom na otoku. Mladi su prosječno najzadovoljniji obiteljskim i prijateljskim odnosima. Iz frekvencija se može vidjeti da je četiri petine mladih uglavnom ili jako zadovoljno obiteljskim odnosima. Tek jedna desetina je uglavnom ili jako nezadovoljna.

Obiteljski odnosi		
	F	%
jako nezadovoljan	8	3,77
uglavnom nezadovoljan	13	6,13
niti zadovoljan niti nezadovoljan	24	11,32
uglavnom zadovoljan	75	35,38
jako zadovoljan	92	43,40
Ukupno	212	100,00

Ovdje treba skrenuti pažnju i na dodatno pitanje kojim se testiralo postojanje generacijskog jaza između mladih i starijih na otoku. Navedena se tema pojavila tijekom fokusnih grupa, pa je razvijen instrument kojim se to provjerava. Podaci pokazuju da polovica mladih na otocima smatra da se sa starijim generacijama dobro slažu, premda ponekad imaju različita mišljenja. No, valja primijetiti da skoro četvrtina ispitanika smatra da se ne slažu dobro i da znaju imati konfliktan odnos. Oko desetine ispitanika smatra da se jako dobro slažu ili da nemaju konflikt.

Što od navedenog najbolje opisuje odnos mladih i starijih generacija na otoku		
	F	%
Dobro se slažu, premda nekad imaju različita mišljenja	119	56,1
Imaju jako konfliktan odnos	12	5,7
Jako dobro se slažu	6	2,8
Ne slažu se dobro, znaju biti u konfliktu	49	23,1
Ne znam	10	4,7

Nemaju međusobnog kontakta	16	7,5
Ukupno	212	100,0

Ako se pažnja usmjeri natrag na instrument zadovoljstva raznim elementima kvalitete života, vidi se da odnos s prijateljima slijedi zadovoljstvo odnosima unutar obitelji, iako su vrijednosti nešto umjerenije.

Odnos s prijateljima		
	F	%
jako nezadovoljan	11	5,19
uglavnom nezadovoljan	24	11,32
niti zadovoljan niti nezadovoljan	25	11,79
uglavnom zadovoljan	80	37,74
jako zadovoljan	72	33,96
Ukupno	212	100,00

Uvjetima stanovanja, iako u prosječnoj vrijednosti 4, jako ili uglavnom zadovoljno je nešto manje od dvije trećine ispitanika. Petina ispitanika je jako ili uglavnom nezadovoljna, gotovo isti broj koji se izjašnjava kao niti zadovoljan, niti nezadovoljan uvjetima stanovanja.

Uvjeti stanovanja		
	F	%
jako nezadovoljan	18	8,49
uglavnom nezadovoljan	26	12,26
niti zadovoljan niti nezadovoljan	39	18,40
uglavnom zadovoljan	87	41,04
jako zadovoljan	42	19,81
Ukupno	212	100,00

U prosječnoj vrijednosti 4 je još i zadovoljstvo mogućnošću samostalnog donošenja odluka. Kada se frekvencije pogledaju nešto detaljnije, može se vidjeti da je oko polovice ispitanika uglavnom ili jako zadovoljno, dok ih je petina ili jako ili uglavnom nezadovoljna. Četvrtina ispitanika je niti zadovoljna, niti nezadovoljna.

Mogućnost samostalnog donošenja odluka		
	F	%
jako nezadovoljan	23	10,85
uglavnom nezadovoljan	23	10,85
niti zadovoljan niti nezadovoljan	51	24,06
uglavnom zadovoljan	69	32,55
jako zadovoljan	46	21,70
Ukupno	212	100,00

Slijedi prikaz rezultata za čestice koje se nalaze u prosječnoj vrijednosti 3 zadovoljstva. Oko polovice ispitanika je uglavnom ili jako zadovoljno mjestom u kojem žive, no četvrtina ih je ili jako ili uglavnom nezadovoljna. Pažnju privlači i podatak da se četvrtina ispitanika ne može odlučiti, odnosno da su mjestom u kojem žive niti zadovoljni, niti nezadovoljni.

Mjesto u kojem živite		
	F	%
jako nezadovoljan	20	9,43
uglavnom nezadovoljan	35	16,51
niti zadovoljan niti nezadovoljan	54	25,47
uglavnom zadovoljan	72	33,96
jako zadovoljan	31	14,62
Ukupno	212	100,00

Šta se tiče zadovoljstva načinom provođenja slobodnog vremena, 44,34% ispitanika je jako ili uglavnom zadovoljno. Četvrtina je jako ili uglavnom nezadovoljna, dok se opet trećina izjasnila neutralnom procjenom.

Način provođenja slobodnog vremena		
	F	%
jako nezadovoljan	21	9,91
uglavnom nezadovoljan	36	16,98
niti zadovoljan niti nezadovoljan	61	28,77
uglavnom zadovoljan	61	28,77
jako zadovoljan	33	15,57
Ukupno	212	100,00

Dostupnošću brodskih i trajektnih pristaništa je uglavnom ili jako zadovoljno oko 40% ispitanika. Valja skrenuti pažnju da se manje od desetine ispitanika odlučuje za odgovor „jako zadovoljan“, dok se 17,45% ispitanika odlučuje za suprotan odgovor, odnosno „jako nezadovoljan“. Po četvrtina ispitanika je ili uglavnom nezadovoljna ili nisu niti nezadovoljni niti zadovoljni.

Dostupnost brodskih/trajektnih pristaništa		
	F	%
jako nezadovoljan	37	17,45
uglavnom nezadovoljan	41	19,34
niti zadovoljan niti nezadovoljan	44	20,75
uglavnom zadovoljan	73	34,43
jako zadovoljan	17	8,02
Ukupno	212	100,00

Kvalitetom škola je uglavnom ili jako zadovoljno nešto preko trećine ispitanika, šta je zanimljiv podatak, jer je dio njih još u školovanju ili imaju djecu koja će se školovati. Jako nezadovoljno kvalitetom škola je 20,28 ispitanika, a uglavnom nezadovoljno 16,98%. Oko četvrtine ispitanika je niti zadovoljno, niti nezadovoljno.

Kvaliteta škola		
	F	%
jako nezadovoljan	43	20,28
uglavnom nezadovoljan	36	16,98
niti zadovoljan niti nezadovoljan	56	26,42
uglavnom zadovoljan	56	26,42
jako zadovoljan	21	9,91
Ukupno	212	100,00

U suvremenom trenutku i za generaciju koja je istraživana, internetske veze i brzina su važan element kvalitete života. Oko 40% ispitanika je uglavnom ili jako zadovoljno internetskom vezom, dok ih je petina jako nezadovoljna, a 17,92% ih je uglavnom nezadovoljna. Četvrtina ispitanika je niti zadovoljna, niti nezadovoljna. Ovo može sugerirati na neujednačenost infrastrukture na otocima.

Internetski priključak i brzina interneta		
	F	%
jako nezadovoljan	45	21,23
uglavnom nezadovoljan	38	17,92
niti zadovoljan niti nezadovoljan	42	19,81
uglavnom zadovoljan	71	33,49
jako zadovoljan	16	7,55
Ukupno	212	100,00

U domeni financijske situacije, oko trećine ispitanika je uglavnom ili jako zadovoljna. No, samo je 6,60% ispitanika jako zadovoljno svojom financijskom situacijom, u usporedbi sa 17,45% onih koji su jako nezadovoljni. Petina ispitanika je uglavnom nezadovoljna, a trećina smatra da nije ni zadovoljna, ni nezadovoljna.

Financijska situacija		
	F	%
jako nezadovoljan	37	17,45
uglavnom nezadovoljan	43	20,28
niti zadovoljan niti nezadovoljan	61	28,77
uglavnom zadovoljan	57	26,89
jako zadovoljan	14	6,60
Ukupno	212	100,00

Na prosječnim vrijednostima zadovoljstva slijede stavovi o prilikama za kreativnost i slobodu. Oko trećine ispitanika je uglavnom ili jako zadovoljno ovime, dok ih je po petina jako nezadovoljna ili uglavnom nezadovoljna. To znači da je više ispitanika nezadovoljno nego zadovoljno prilikama za kreativnost i slobodu. Četvrtina ispitanika je niti zadovoljna, niti nezadovoljna.

Prilike za kreativnost i slobodu		
	F	%
jako nezadovoljan	47	22,17
uglavnom nezadovoljan	47	22,17
niti zadovoljan niti nezadovoljan	53	25,00
uglavnom zadovoljan	40	18,87
jako zadovoljan	25	11,79
Ukupno	212	100,00

Učestalošću brodskih i trajektnih linija su ispitanici nezadovoljniji nego dostupnošću pristaništa. Nešto preko trećine ispitanika je zadovoljno, dok je četvrtina ispitanika jako nezadovoljna učestalošću linija. Petina ispitanika je uglavnom nezadovoljna, kao i ona petina koja se posebno ne određuje u zadovoljstvu učestalošću linija.

Učestalost brodskih/trajektnih linija		
	F	%
jako nezadovoljan	51	24,06
uglavnom nezadovoljan	41	19,34
niti zadovoljan niti nezadovoljan	46	21,70
uglavnom zadovoljan	61	28,77
jako zadovoljan	13	6,13
Ukupno	212	100,00

Pokazalo se da su međunarodne i nevladine udruge poželjan poslodavac za mlade otočane, pa je zanimljivo vidjeti koliko su zadovoljni sudjelovanjem u udrugama i javnim djelovanjem u zajednici. Nešto ispod četvrtine ispitanika je zadovoljno, dok je petina jako nezadovoljna ovim sudjelovanjem. Dodatna petina ih je uglavnom nezadovoljna, dok ih se značajna trećina ne odlučuje jesu li zadovoljni ili nezadovoljni sudjelovanjem u udrugama i javnim djelovanjem u zajednici.

Sudjelovanje u udrugama i javno djelovanje u zajednici		
	F	%
jako nezadovoljan	42	19,81
uglavnom nezadovoljan	50	23,58
niti zadovoljan niti nezadovoljan	71	33,49
uglavnom zadovoljan	35	16,51
jako zadovoljan	14	6,60
Ukupno	212	100,00

Mladi na otocima su još manje zadovoljni izlascima, premda su i ove vrijednosti u prosječnom iznosu od 3. Oko četvrtine ispitanika je uglavnom ili jako zadovoljno, no petina ih je jako nezadovoljna, a četvrtina još uglavnom nezadovoljna. Opet, ta značajna trećina nije niti zadovoljna, niti nezadovoljna.

Izlasci, zabave, druženja		
	F	%
jako nezadovoljan	43	20,28
uglavnom nezadovoljan	51	24,06
niti zadovoljan niti nezadovoljan	66	31,13
uglavnom zadovoljan	40	18,87
jako zadovoljan	12	5,66
Ukupno	212	100,00

Kvaliteta cesta na otocima je izvor slične raspodjele u zadovoljstvima. Četvrtina ispitanika je zadovoljna, isto koliko je ispitanika jako nezadovoljno. Kada se tome pribroji 17,92% ispitanika koji su uglavnom nezadovoljni, dolazi se do brojke od 43,39% ispitanika koji je nezadovoljan kvalitetom cesta na otoku.

Kvaliteta cesta na otoku		
	F	%
jako nezadovoljan	54	25,47
uglavnom nezadovoljan	38	17,92
niti zadovoljan niti nezadovoljan	65	30,66
uglavnom zadovoljan	46	21,70
jako zadovoljan	9	4,25
Ukupno	212	100,00

Dostupnost usluga potrebnih za svakodnevni život je važan element kvalitete i zadovoljstva životom. Nešto više od četvrtine ispitanika je zadovoljno tom dostupnošću (kategorije jako i uglavnom zadovoljan), gotovo isti broj onih koji su jako nezadovoljni istom česticom. Brojka se još više povećava kod uglavnom nezadovoljnih ispitanika kojih je 26,89%.

Dostupnost usluga potrebnih za svakodnevni život (trgovine, servisi i sl...)		
	F	%
jako nezadovoljan	49	23,11
uglavnom nezadovoljan	57	26,89
niti zadovoljan niti nezadovoljan	58	27,36
uglavnom zadovoljan	39	18,40
jako zadovoljan	9	4,25
Ukupno	212	100,00

Kvaliteta zdravstvene skrbi je područje sličnog ne/zadovoljstva, iako je ovo čestica na kojoj je prosječna vrijednost zadovoljstva 2. Petina ispitanika je zadovoljna, dok je četvrtina jako nezadovoljna. Još dodatna četvrtina je uglavnom nezadovoljna, što ukupno iznosi 53,78% ispitanika koji su ili jako ili uglavnom nezadovoljni zdravstvenom uslugom. Ove razlike opet mogu upućivati na razlike u opremljenosti između otoka.

Kvaliteta zdravstvene skrbi		
	F	%
jako nezadovoljan	56	26,42
uglavnom nezadovoljan	58	27,36
niti zadovoljan niti nezadovoljan	51	24,06
uglavnom zadovoljan	40	18,87
jako zadovoljan	7	3,30
Ukupno	212	100,00

Preostale čestice nalaze se u prosječnoj vrijednosti 2. Prosječna vrijednost zadovoljstva kulturnim sadržajem na otocima je 2,37. No, može se vidjeti da je ispod petine ispitanika zadovoljno, dok je 56,61% ili jako ili uglavnom nezadovoljno. Četvrtina ispitanika nije ni zadovoljna ni nezadovoljna.

Kulturni sadržaji		
	F	%
jako nezadovoljan	64	30,19
uglavnom nezadovoljan	56	26,42
niti zadovoljan niti nezadovoljan	54	25,47
uglavnom zadovoljan	25	11,79
jako zadovoljan	13	6,13
Ukupno	212	100,00

Kvalitetom javnog prometa na otoku, koja uključuje prometnu povezanost naselja, je jako ili uglavnom nezadovoljno 54,71. Potrebno je primijetiti da je na cijeloj skali najviše ispitanika upravo jako nezadovoljno javnim prometom. Samo 14,62 ispitanika je uglavnom ili jako zadovoljno.

Kvaliteta javnog prometa (prometna povezanost naselja na otoku)

	F	%
jako nezadovoljan	73	34,43
uglavnom nezadovoljan	43	20,28
niti zadovoljan niti nezadovoljan	65	30,66
uglavnom zadovoljan	24	11,32
jako zadovoljan	7	3,30
Ukupno	212	100,00

Uobičajeno pitanje u istraživanjima kvalitete života jest i procjena ispitanika koliko su zadovoljni mogućnošću učenja novih stvari i usvajanjem novih znanja. Mladi ispitanici na otocima nisu zadovoljni ovim elementom učenja na otocima. Naime, 32,55% ih je jako nezadovoljno, a 26,42% ih je uglavnom nezadovoljno. Dodatna četvrtina je niti zadovoljna, niti nezadovoljna. 15,56% ispitanika se izjašnjava zadovoljnima mogućnošću učenja novih sadržaja.

Mogućnost učenja novih stvari, usvajanje novih znanja

	F	%
jako nezadovoljan	69	32,55
uglavnom nezadovoljan	56	26,42
niti zadovoljan niti nezadovoljan	54	25,47
uglavnom zadovoljan	26	12,26
jako zadovoljan	7	3,30
Ukupno	212	100,00

Ponuda dodatnih i izvanškolskih aktivnosti za djecu i mlade na otocima je oskudna, barem sudeći prema ne/zadovoljstvu ispitanika. Naime, 14,62% ih je zadovoljno ovom ponudom, dok ih je 64,15% ili jako ili uglavnom nezadovoljno. Nezadovoljstvo je jako izraženo, jer ih se 38,68% odlučilo za ovu opciju. Ovi podaci su indikativni za zadovoljstvo životom, jer neki od ispitanika imaju i djecu.

Ponuda dodatnih i izvanškolskih aktivnosti za djecu i mlade

	F	%
jako nezadovoljan	82	38,68
uglavnom nezadovoljan	54	25,47
niti zadovoljan niti nezadovoljan	45	21,23

nezadovoljan		
uglavnom zadovoljan	20	9,43
jako zadovoljan	11	5,19
Ukupno	212	100,00

Na dnu ljestvice zadovoljstva nalaze se pitanja o mogućnosti zaposlenja i zadovoljstva lokalnom politikom i političarima. Prosječna vrijednost zadovoljstva mogućnošću zaposlenja iznosi 2,1, s tim da je 68,87% ispitanika ili jako ili uglavnom ovime nezadovoljno. Tek 13,68% ispitanika je zadovoljno opcijama za zaposlenje, a 17,45% niti zadovoljno, niti nezadovoljno. Svakako treba skrenuti pažnju da je 39,15% ispitanika jako nezadovoljno mogućnostima zaposlenja na otocima.

Mogućnost zaposlenja		
	F	%
jako nezadovoljan	83	39,15
uglavnom nezadovoljan	63	29,72
niti zadovoljan niti nezadovoljan	37	17,45
uglavnom zadovoljan	20	9,43
jako zadovoljan	9	4,25
Ukupno	212	100,00

Lokalna uprava i lokalni političari su dobili prosječnu vrijednost 1,89 na skali od 1 do 5, kojom su ispitanici iskazivali svoje zadovoljstvo. Ovo je jedina čestica čija je prosječna vrijednost ispod 2. Polovica ispitanika je jako nezadovoljna lokalnom upravom i političarima, a dodatna četvrtina ih je uglavnom nezadovoljna. Niti desetina ispitanika iskazuje zadovoljstvo svojim lokalnim upravama i lokalnim političarima.

Lokalna uprava i lokalni političari		
	F	%
jako nezadovoljan	104	49,06
uglavnom nezadovoljan	55	25,94
niti zadovoljan niti nezadovoljan	33	15,57
uglavnom zadovoljan	13	6,13
jako zadovoljan	7	3,30
Ukupno	212	100,00

3.2.1. Kvaliteta i zadovoljstvo životom na Korčuli, Mljetu i Visu

S obzirom da je projekt u sklopu kojega je provođeno istraživanje o zapošljivosti mladih, bio posebno fokusiran na otoke Korčulu, Mljet, Vis i Ravu⁴, dodano su prikazani rezultati zadovoljstva životom na tim otocima. Pregledom rezultata jednostavno se može zaključiti da je trend zadovoljstva na ovim otocima sumjerljiv s onim svih ispitanika, no mladi na Korčuli i Visu su puno zadovoljniji od mladih na Mljetu, koji izražavaju nezadovoljstvo s mnogim elementima života na njihovom otoku.

Mladi s Korčule su najzadovoljniji od sva tri otoka, a kao i ostali ispitanici najviše vrednuju odnose s obitelji i prijateljima. Zatim slijede mogućnost samostalnog donošenja odluka, uvjeti stanovanja i kvaliteta internetskih veza. Kao i ostali ispitanici, najmanje su zadovoljni mogućnostima zaposlenja (2,09 na skali od 1 do 5) i lokalnom upravom i političarima (1,64). Višani se slažu s Korčulanima, makar u nekim česticama iskazuju nešto manje zadovoljstvo. Najviše su zadovoljni obitelji i prijateljima, a visoko vrednuju i uvjete stanovanja, zatim mjesto u kojemu žive, mogućnost samostalnosti i slobodno vrijeme. Najmanje su zadovoljni mogućnošću zaposlenja te lokalnom upravom i politikom, upravo kao i svi ostali ispitanici.

Mladi s otoka Mljeta nešto su nezadovoljniji od mladih s Korčule i Visa. Također su najzadovoljniji s obitelji i prijateljima, a zatim s uvjetima stanovanja, mjestom u kojem žive te načinom provođenja slobodnog vremena. U prosječnoj vrijednosti 3 jest zadovoljstvo financijskom situacijom, sudjelovanjem u udrugama te prilikama za kreativnost i slobodu. Prosječna vrijednost 2 označava izlaske, zabave i druženja, te dostupnost pristaništa i učestalost linija. U istoj vrijednosti je i zadovoljstvo kvalitetom škola, zdravstva i mogućnošću učenja novih stvari. Zanimljivo je primijetiti da je u ovoj vrijednosti i mogućnost zaposlenja, isto kao i na Visu i Korčuli, međutim na Mljetu ova mogućnost nije izvor tolikog nezadovoljstva kao šta su drugi elementi života na otoku. Za razliku od Višana i Korčulana, mladi mljetski ispitanici s prosječnom ocjenom 1 opisuju kulturnu ponudu, dostupnost usluga potrebnih za svakodnevni život, kvalitetu cesta, dostupnost i brzinu interneta te lokalnu upravu i političare. Najviše nezadovoljni su kvalitetom javnog prometa te ponudom dodatnih i izvanškolskih aktivnosti za djecu i mlade. Mljećani su kritičniji prema svome otoku od Višana i Korčulana, odnosno nezadovoljniji su životom na tom otoku od drugih ispitanika u istraživanju.

(prikaz rezultata na sljedećoj stranici)

⁴ Rava nije uključena u ovaj pregled, jer je samo jedan ispitanik s ovog otoka sudjelovao u anketi. Također valja imati na umu da je ispitanika s Korčule 44, s Visa 56, a s Mljeta 18, odnosno da su i ovi uzorci prigodni.

Prosječne vrijednosti na česticama zadovoljstva kvalitetom života na Korčuli, Mljetu i Visu

	Korčula			Mljet			Vis		
	N	M	C	N	M	C	N	M	C
Uvjetima stanovanja	44	3,48	4,00	18	3,67	4,00	56	3,27	4,00
Mjestom u kojem živite	44	3,16	3,00	18	3,28	4,00	56	3,38	3,50
Financijskom situacijom	44	2,80	3,00	18	2,78	3,00	56	2,80	3,00
Mogućnošću zaposlenja	44	2,09	2,00	18	2,56	2,00	56	2,09	2,00
Odnosom s prijateljima	44	4,20	4,00	18	4,06	4,00	56	3,66	4,00
Obiteljskim odnosima	44	4,34	5,00	18	4,28	5,00	56	3,93	4,00
Izlascima, zabavama, druženjima	44	3,09	3,00	18	2,33	2,00	56	2,61	3,00
Načinom provođenja slobodnog vremena	44	3,34	3,50	18	3,78	4,00	56	3,20	3,00
Mogućnošću samostalnog donošenja odluka	44	3,57	4,00	18	3,39	4,00	56	3,41	3,00
Kulturnim sadržajem	44	2,57	2,50	18	1,72	1,00	56	2,52	3,00
Sudjelovanjem u udrugama i javnim djelovanjem u zajednici	44	2,93	3,00	18	2,78	3,00	56	2,66	3,00
Prilikama za kreativnost i slobodu	44	2,89	3,00	18	3,00	3,00	56	2,80	3,00
Lokalnom upravom i lokalnim političarima	44	1,64	1,00	18	1,72	1,00	56	1,86	2,00
Dostupnošću brodskih/trajektnih pristaništa	44	3,16	3,00	18	2,56	2,50	56	2,68	3,00
Učestalošću brodskih/trajektnih linija	44	2,86	3,00	18	2,17	2,00	56	2,54	2,50
Kvalitetom škola	44	3,16	3,00	18	2,22	2,00	56	3,04	3,00
Ponudom dodatnih i izvanškolskih aktivnosti za djecu i mlade	44	2,68	2,00	18	1,28	1,00	56	2,46	2,50
Kvalitetom zdravstvene skrbi	44	2,73	3,00	18	2,33	2,00	56	2,43	2,50
Dostupnosti usluga potrebnih za svakodnevni život (trgovine, servisi i sl...)	44	3,23	3,00	18	1,83	1,00	56	2,25	2,00
Kvalitetom javnog prometa (prometna povezanost naselja na otoku)	44	2,55	3,00	18	1,28	1,00	56	2,32	2,00
Kvalitetom cesta na otoku	44	3,02	3,00	18	1,39	1,00	56	2,70	3,00
Internetskim priključkom i brzinom interneta	44	3,41	4,00	18	1,72	1,00	56	2,73	3,00
Mogućnošću učenja novih stvari, usvajanjem novih znanja	44	2,27	2,00	18	2,11	2,00	56	2,48	3,00

(M – aritmetička sredina, C – medijan, N – broj ispitanika)

3.2.2. Planovi za budućnost

Nakon pregleda zadovoljstva uvjetima života na otocima, preostaje razmotriti kakvi su planovi za budućnost, odnosno planiraju li se mladi ispitanici s otoka iseliti i otići s njihovog škoja. 39,15% ispitanika ne planira odlazak, dok 37,26% planira. Od onih koji planiraju odlazak, nešto veći ih broj planira odlazak za stalno od onih koji planiraju privremeno otići. U odnosu na cjelokupan broj ispitanika, 16,98% mladih planira privremeno otići, a 20,28% za stalno. Oko četvrtine ispitanika ne zna bi li otišlo s otoka ili ne.

Planirate li odlazak s otoka?		
	F	%
Da, samo privremeno	36	16,98
Da, za stalno	43	20,28
Ne planiram odlazak	83	39,15
Ne znam	50	23,58
Ukupno	212	100,00

Rezultati za tri otoka koja su u projektnom fokusu su ponešto drugačiji. Naime, rezultati za sve ispitanike pokazuju da ih najveći dio ne želi otići, zatim da ih dio želi otići za stalno te dio želi otići privremeno. Najviše mladih ne želi uopće otići s Mljeta, njih 44,4%. Iako nisu zadovoljni svojim otokom, ne žele otići. 27,8% Mljećana bi otišlo privremeno, a tek desetina za stalno. Na otoku zatim najviše žele ostati Višani, njih 41,1% od 56 ukupno viških ispitanika. Oko četvrtine ih želi otići za stalno, a tek desetina privremeno. Dakle, oni koji imaju želju otići s Mljeta i Visa su upravo suprotno zastupljeni: više Mljećana želi otići privremeno, za razliku od Višana kojih više želi otići za stalno. Šta se tiče Korčule, 29,5% ispitanika ne želi otići s otoka. Oko trećine bi otišlo privremeno, a nešto više od desetine za stalno. Planovi odlaska s Mljeta i Korčule su, dakle, slični.

		Planirate li odlazak s otoka?				Ukupno
		Da, samo privremeno	Da, za stalno	Ne planiram odlazak	Ne znam	
Korčula	F	12	6	13	13	44
	%	27,3%	13,6%	29,5%	29,5%	100,0%
Mljet	F	5	2	8	3	18
	%	27,8%	11,1%	44,4%	16,7%	100,0%
Vis	F	7	14	23	12	56
	%	12,5%	25,0%	41,1%	21,4%	100,0%
Ukupno	F	24	22	44	28	118
	%	20,3%	18,6%	37,3%	23,7%	100,0%

Kako želja za odlaskom i konkretan plan odlaska nisu isto, ispitanike se pitalo jesu li konkretizirali svoj budući odlazak. 16,98% ispitanika ima plan za odlazak, što se poklapa s onima koji planiraju privremeno otići. 45,28% ispitanika nema konkretan plan odlaska.

Imate li konkretan plan za odlazak s otoka?		
	F	%
Da	36	16,98
Ne planiram odlazak s otoka	80	37,74
Nemam konkretan plan	96	45,28
Ukupno	212	100,00

Najviše mladih ispitanika s Korčule ima konkretan plan za odlazak, njih 27,3%. Polovica ispitanika na Visu i Mljetu nemaju konkretan plan odlaska.

		Imate li konkretan plan za odlazak s otoka?			
		Da	Ne planiram odlazak s otoka	Nemam konkretan plan	Ukupno
Korčula	F	12	13	19	44
	%	27,3%	29,5%	43,2%	100,0%
Mljet	F	3	6	9	18
	%	16,7%	33,3%	50,0%	100,0%
Vis	F	5	22	29	56
	%	8,9%	39,3%	51,8%	100,0%
Ukupno	F	20	41	57	118
	%	16,9%	34,7%	48,3%	100,0%

U razmatranju odlaska s otoka, važna je i procjena uvjeta života u budućnosti. Ispitanike se pitalo smatraju li da će se ekonomska situacija ljudi na otocima promijeniti u idućih pet godina. Nešto manje od petine ispitanika smatra da će se situacija poboljšati, pri čemu ih samo 2,36% smatra da će se jako poboljšati. S druge strane, 40,09% ispitanika smatra da se situacija neće promijeniti, dok ih trećina smatra da će se pogoršati. Točnije, 21,70% ispitanika smatra da će se ekonomska situacija ljudi na otocima tijekom 5 godina donekle pogoršati, a 11,32% ih smatra da će se jako pogoršati. Dakle, može se zaključiti da četiri petine ispitanika, ili 80%, smatra se situacija ili neće promijeniti ili da će se, pak, pogoršati. Ovakvi stavovi mladih ispitanika na dalmatinskim otocima upućuju na svojevrsan pesimizam oko budućnosti kod ispitivane populacije.

Kako će se prema Vašem mišljenju razvijati ekonomska situacija ljudi na otocima u idućih pet godina?

	F	%
Donekle će se poboljšati	37	17,45
Donekle će se pogoršati	46	21,70
Jako će se poboljšati	5	2,36
Jako će se pogoršati	24	11,32
Ne znam	15	7,08
Neće se promijeniti	85	40,09
Ukupno	212	100,00

Razmatranje planova za odlazak nije dostatno bez uzimanja u obzir razloga. Ispitanicima je ponuđena lista glavnih razloga zbog kojih bi otišli s otoka, s koje su mogli zaokružiti tri glavna. Najviše bi ispitanika otišlo zbog boljeg zaposlenja, što pokazuje u kolikoj je mjeri zapošljivost važan element života na otocima. Važan razlog iseljenja bi bilo i poboljšanje životnog standarda. Podjednaki broj preferencija su dobili razlozi odlaska zbog obrazovanja i zbog boljeg društvenog života. Puno manje ispitanika je zaokružilo bolju zdravstvenu i socijalnu skrb, upoznavanje različitih ljudi i slobodniji život na kopnu kao razloge odlaska. Sklapanje bračne zajednice i započinjanje vlastitog posla se nalazi pri dnu liste, koju okupiraju razlozi rješavanja stambenog pitanja, neki dugi obiteljski razlozi te bijeg od sukoba u mjestu u kojem žive.

Koji su glavni razlozi zbog kojih biste iselili? F (zaokružite tri najvažnija razloga).

Bolje zaposlenje	98
Poboljšanje životnog standarda	76
Obrazovanje	47
Bogatiji društveni život	46
Bolja zdravstvena i socijalna skrb	26
Upoznavanje različitih ljudi	25
Slobodniji život na kopnu	24
Udaja/ženidba/veza	19
Započinjanje vlastitog posla	14
Ostalo	9
Rješavanje stambenog pitanja	7
Razlozi obiteljske prirode	7
Bijeg od sukoba u mome mjestu	7

4. Umjesto zaključka: sažetak rezultata

- U analizi obrađeno 212 ispitanika koji stalno žive na otoku. U istraživanju sudjelovali mladi sa 16 otoka 4 dalmatinske županije.
- Prosječna dob ispitanika je 26,43, a 60,80% su žene.
- Preko 40% ih se školovalo na kopnu.
- Preko polovice živi s roditeljima, a četvrtina s bračnim partnerom. Preko dvije trećine ispitanika nema djecu, što znači da i oni koji su u braku nemaju djecu.
- Žive u obiteljskim nekretninama, a preko trećine u četveročlanim kućanstvima.
- Ekonomski status vlastitog kućanstva procjenjuju dobrim.
- 42,9% ispitanika ima trogodišnju ili četverogodišnju srednju stručnu spremu, a trećina ih ili ima završen studij ili se trenutno školuje na visokoškolskoj razini.
- Od ukupnog broja ispitanika, 38,21% ih radi na puno radno vrijeme, dok ih 19,39% uopće ne radi. Ostatak radi u nekim fleksibilnim radnim oblicima.
- Oni koji su zaposleni, uglavnom rade na otoku.
- Nezaposleni ispitanici (N=51) smatraju da na otoku neće naći posao, dok bi na kopnu pronašli posao nakon nekog vremena.
- Zaposlenim mladim ispitanicima osobna plaća koju zarađuju nije dostatna za njihove potrebe. Međutim, prihodi kućanstva jesu dostatni, a dakle i nužni za zadovoljavanje potreba kućanstva. Prema iskazima ispitanika, mladi na otocima ne zarađuju dovoljno.
- 60,25% zaposlenih ispitanika radi u struci u užem smislu ili donekle, dok ih 39,75% ne radi u struci za koju su se školovali.
- Zaposleni ispitanici uglavnom rade kod drugih privatnih poslodavaca ili u javnom i državnom sektoru. Željeni sektor rada je za sve ispitanike također privatni, ali kroz samozaposlenost. Mladi bi imali poslove u vlastitom ili obiteljskom vlasništvu. Trećina bi i dalje preferirala raditi u javnom i državnom sektoru, dok bi 13,21% željelo raditi u međunarodnim i nevladinim organizacijama.
- Prema ispitanicima, za pronalazak posla na otoku su manje potrebne stručnost i obrazovanje, nego umreženost, odnosno veze, u obiteljskom, prijateljskom i političkom smislu.
- Polovica ispitanika smatra da je život mladih na kopnu bolji nego na otoku, odnosno smatraju da je život mladih ljudi na otoku u odnosu na prosječnu kvalitetu života mladih ljudi u ostalim dijelovima Hrvatske lošiji.
- Ispitanici su zadovoljni životom na otoku tijekom ljeta, dok su životom u preostalim mjesecima donekle zadovoljni. Prosječna vrijednost zadovoljstva životom tijekom godine na skali od 1 do 5 je 3,13, a tijekom ljetnih mjeseci je 3,58.
- Prosječne vrijednosti na česticama zadovoljstva kvalitetom života na otoku pokazuju da su ispitanici najzadovoljniji obiteljskim odnosima (prosječna vrijednost na skali od 1 do 5 je 4,08). Zatim slijedi zadovoljstvo odnosima s prijateljima, uvjetima stanovanja te mogućnošću samostalnog donošenja odluka. Mladi otočani su

najmanje zadovoljni mogućnošću zaposlenja (2,1) i lokalnom upravom i lokalnim političarima (1,89). Polovica ispitanika je jako nezadovoljna svojim lokalnim upravama i lokalnim političarima, dok manje od desetine iskazuje zadovoljstvo njima.

- Mladi na Korčuli, Visu i Mljetu slijede trend zadovoljstva životom na otoku kao i ostali ispitanici, no s nekim razlikovnim finisama. Dakle, najzadovoljniji su obiteljskim i prijateljskim vezama, a najmanje zadovoljni mogućnošću zaposlenja i lokalnom upravom i političarima. Dodatno, ispitanici na Korčuli i Visu su puno zadovoljniji od mladih na Mljetu, koji izražavaju nezadovoljstvo s mnogim elementima života na njihovom otoku (niz elemenata života procjenjuju vrijednošću 1).
- 39,15% ispitanika ne planira odlazak, dok 37,26% ispitanika planira ili trajan ili privremeni odlazak s otoka.
- Od tri projektna otoka, najviše mladih ne želi uopće otići s Mljeta, njih 44,4%. Trećina bi otišla privremeno, a tek desetina za stalno. 41,1% od 56 ukupno viših ispitanika ne bi otišlo. Oko četvrtine ih želi otići za stalno, a tek desetina privremeno. 29,5% ispitanika s Korčule ne želi otići s otoka. Oko trećine bi otišlo privremeno, a nešto više od desetine za stalno.
- 16,98% ispitanika od ukupnog broja ispitanika ima konkretan plan za odlazak s otoka. Najviše mladih ispitanika s Korčule ima konkretan plan za odlazak, njih 27,3%. Polovica ispitanika na Visu i Mljetu nemaju konkretan plan odlaska.
- Nešto manje od petine ispitanika smatra da će se ekonomska situacija ljudi na otocima u sljedećih pet godina poboljšati. 40,09% ispitanika smatra da se situacija neće promijeniti, dok ih 21,70% smatra da će se ekonomska situacija ljudi na otocima tijekom 5 godina donekle pogoršati, a 11,32% ih smatra da će se jako pogoršati.
- Na listi razloga zbog kojih bi otišli s otoka, najviše se ispitanika odlučilo za razlog boljeg zaposlenja, što pokazuje u kolikoj je mjeri zapošljivost važan element života na otocima. Važan razlog iseljenja bi bilo i poboljšanje životnog standarda, a niže na listi slijede razlozi odlaska zbog obrazovanja i bolji društveni život. Puno manje ispitanika navodi bolju zdravstvenu i socijalnu skrb, upoznavanje različitih ljudi i slobodniji život na kopnu kao razloge odlaska. Sklapanje bračne zajednice i započinjanje vlastitog posla otvara dno liste razloga odlaska, koju čine razlozi rješavanja stambenog pitanja, neki dugi obiteljski razlozi te bijeg od sukoba u mjestu u kojem žive.

Nakon pregleda rezultata dobivenih provedbom on-line ankete s mladima s otoka četiri dalmatinske županije, može se zaključiti da su ispitanici u raskoraku između ljubavi i pripadnosti otoku, te nepovoljnih prilika života na otoku, koje ih donekle vuku prema odlasku s otoka, ali više prema trajnom nezadovoljstvu na samom otoku. Iako su zadovoljni osobnim odnosima i smatraju da im je ekonomski status relativno dobar, a životom na otoku su zadovoljniji tijekom ljeta, detaljniji pogled pokazuje da su socijalni i kulturni servisi na otocima oskudni. Mladi otočani priželjkuju samostalni posao, ali uglavnom rade kod privatnog poslodavca ili u javnom i državnom sektoru. Mogućnost pronalazjenja boljeg posla

je nešto čime su najnezadovoljniji na otocima, a što bi bio primarni razlog ostanka. Kako su mladi nezadovoljni lokalnim upravama i lokalnim političarima, ostaje otvoreno pitanje tko će, kada i kako stvarati uvjete za bolju zapošljivost i zaposlenost mladih ne samo na geografski udaljenim / izoliranim otocima, nego na svim otocima dalmatinskog arhipelaga.